

<https://doi.org/10.35668/2520-6524-2026-3-02>

УДК 341.217(4-6ЄС):347.77:001.895

Н. І. ГОРНОСТАЙ, С. Н. С.

О. Є. МИХАЛЬЧЕНКОВА, С. Н. С.

ГАРМОНІЗАЦІЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ В УКРАЇНІ З ACQUIS ЄС: ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ ТА ІНСТИТУЦІЙНИЙ ВИМІР

Резюме. У статті здійснено комплексний теоретико-правовий та інституційний аналіз адаптації законодавства України у сфері трансферу технологій до права ЄС в умовах євроінтеграційних процесів і формування інноваційної економіки. Досліджено нормативно-правові засади функціонування системи трансферу технологій в Україні, особливості гармонізації національного законодавства з *acquis* ЄС, а також вплив європейських підходів на розвиток механізмів комерціалізації результатів науково-дослідної діяльності.

Проаналізовано роль прав інтелектуальної власності, цифровізації, інноваційної інфраструктури та науково-технологічного співробітництва в забезпеченні ефективного трансферу технологій між державою, науковими установами, закладами вищої освіти та бізнес-сектором. Особливу увагу приділено імплементації положень Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також європейських стратегій у сфері інновацій, досліджень та технологічного розвитку.

У результаті дослідження визначено ключові проблеми адаптації законодавства України у сфері трансферу технологій, серед яких фрагментарність нормативного регулювання, недостатній рівень інституційної координації, обмеженість механізмів комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності та низький рівень інтеграції науки й бізнесу. Обґрунтовано необхідність удосконалення національної моделі управління трансфером технологій відповідно до європейських стандартів відкритої науки, інноваційної екосистеми та технологічного партнерства.

Запропоновано напрями модернізації законодавства України з урахуванням принципів правової визначеності, технологічної нейтральності, цифрової трансформації та розвитку міжнародного науково-технологічного співробітництва. Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його результатів для подальшого вдосконалення державної політики у сфері трансферу технологій, інноваційної діяльності та інтеграції України до Європейського дослідницького простору.

Ключові слова: трансфер технологій, право Європейського Союзу, інноваційна інфраструктура, Європейський дослідницький простір, виключні права, інтелектуальна власність.

ВСТУП

У сучасних умовах цифрової трансформації та розвитку економіки знань трансфер технологій є одним із ключових механізмів комерціалізації результатів наукових досліджень, розвитку інновацій і забезпечення конкурентоспроможності держави. Для України актуальною є адаптація законодавства у сфері трансферу технологій до *acquis* ЄС у контексті реалізації євроінтеграційного курсу та формування ефективною національної інноваційної системи.

Важливе значення в цьому процесі мають гармонізація механізмів правового регулювання, розвиток інституційної інфраструктури, а також імплементація європейських підходів до управління правами інтелектуальної власності та науково-технологічного співробітництва. Правове регулювання трансферу технологій у

праві ЄС ґрунтується на комплексі нормативних актів, зокрема Technology Transfer Block Exemption Regulation (TTBER), Регламенті (ЄС) 2021/695 щодо програми Horizon Europe та Регламенті (ЄС) 2021/2085 про створення спільних підприємств у сфері досліджень та інновацій. Водночас національне законодавство України, основу якого становить Закон України "Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій" від 14 вересня 2006 р. № 143-V, потребує подальшої адаптації до європейських стандартів.

З огляду на це, актуальними є дослідження процесів гармонізації законодавства України з правом ЄС, визначення головних проблем імплементації та формування напрямів удосконалення правового й інституційного забезпечення трансферу технологій.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Постановка проблеми полягає в необхідності комплексної адаптації законодавства України у сфері трансферу технологій до *acquis* ЄС в умовах євроінтеграційних процесів і формування інноваційної економіки. Попри наявність базового нормативного регулювання, система трансферу технологій в Україні залишається фрагментарною та недостатньо узгодженою з європейськими правовими підходами, зокрема в частині регулювання ліцензійних механізмів, комерціалізації результатів наукових досліджень і функціонування інституційної інфраструктури.

Актуальність проблеми зумовлена необхідністю імплементації положень права ЄС, зокрема конкуренційних правил у сфері технологічного трансферу та інструментів інноваційної політики, а також забезпечення ефективної взаємодії між науковим сектором, бізнесом і державою. Відсутність цілісної моделі правового та інституційного регулювання трансферу технологій ускладнює інтеграцію України до Європейського дослідницького простору та потребує науково обґрунтованого вдосконалення національного законодавства.

АНАЛІЗ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

У представленому дослідженні використано комплекс нормативно-правових і науково-правових джерел, що забезпечують багатовимірне осмислення проблематики трансферу технологій у контексті європейської інтеграції України. Основу джерельної бази становлять міжнародно-правові акти, законодавство ЄС і національні нормативно-правові акти України, що дає змогу здійснити системний порівняльно-правовий аналіз регулювання відповідних сусільних відносин.

Ключове значення мають положення Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, а також Договору про функціонування ЄС (ДФЄС, *Treaty on the Functioning of the European Union*), які визначають стратегічні засади науково-технологічного розвитку, формування Європейського дослідницького простору та забезпечення вільного обігу знань і технологій. Важливу роль відіграють також вторинні акти права ЄС, зокрема Регламент Комісії (ЄС) № 316/2014 (TTBER) та Рекомендація Ради ЄС 2022/2415 щодо валоризації знань, які конкретизують механізми регулювання трансферу технологій, конкуренції та комерціалізації результатів наукових досліджень.

Національна нормативна база представлена Законом України “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій” від 14 вересня 2006 р. № 143-V, Законом Украї-

ни “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII, Законом України “Про захист економічної конкуренції” від 11 січня 2001 р. № 2210-III, а також положеннями Цивільного кодексу України, які комплексно формують правове підґрунтя щодо регулювання інноваційної діяльності та обігу прав інтелектуальної власності.

Загалом проаналізовані публікації формують цілісне теоретико-правове підґрунтя дослідження, забезпечуючи поєднання нормативного, доктринального та практичного вимірів регулювання трансферу технологій у європейському та українському правовому просторі.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Сучасний етап європейської інтеграції України зумовлює необхідність комплексної адаптації національного законодавства у сфері трансферу технологій до правового доробку ЄС (*acquis communautaire*), що є одним із ключових інструментів забезпечення інноваційного розвитку держави, технологічної модернізації національної економіки та формування конкурентоспроможного науково-технологічного середовища. В умовах переходу до економіки знань особливої актуальності набуває вдосконалення нормативно-правових та інституційних механізмів комерціалізації результатів наукових досліджень, ефективного управління правами інтелектуальної власності, розвитку інноваційного підприємництва та забезпечення інтеграції України до Європейського дослідницького простору (*European Research Area*). Відповідні орієнтири визначені в ст. 374–376 Угоди про асоціацію між Україною та ЄС, які передбачають поглиблення співробітництва у сфері науки, технологій та інновацій, стимулювання транснаціонального обміну знаннями та розширення участі українських суб’єктів науково-дослідної діяльності в загальноєвропейських дослідницьких програмах [1].

Нормативно-правовий фундамент регулювання відносин у сфері трансферу технологій в Україні становить Закон України “Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій” від 14 вересня 2006 р. № 143-V, що визначає організаційно-правові засади формування та реалізації державної політики у відповідній сфері. Відповідно до ст. 1 зазначеного Закону трансфер технологій розглядається як юридично оформлений процес передачі технології та/або її складників шляхом укладення цивільно-правових договорів, спрямованих на виникнення, зміну чи припинення майнових прав щодо результатів науково-технічної діяльності [2].

При цьому ст. 3–5 Закону закріплюють систему принципів державного регулювання, серед яких пріоритетність інноваційного розвитку, сприяння комерціалізації результатів досліджень, забезпечення міжнародного науково-технічного співробітництва та створення сприятливих умов для впровадження високотехнологічних розробок у реальний сектор економіки [2]. Водночас аналіз чинного законодавства підтверджує збереження фрагментарності правового регулювання, оскільки значна частина правовідносин щодо передачі технологій регламентується нормами цивільного, господарського, конкурентного та інтелектуального права, що ускладнює формування цілісного механізму правового забезпечення інноваційних процесів.

Концептуальне значення для розвитку сучасної моделі трансферу технологій мають положення Закону України “Про наукову і науково-технічну діяльність” від 26 листопада 2015 р. № 848-VIII. Зокрема ст. 54 передбачено створення організаційно-економічних передумов для впровадження результатів наукової та науково-технічної діяльності у виробництво, а ст. 64 визначає комерціалізацію результатів наукових досліджень і розвиток інноваційної інфраструктури серед пріоритетних напрямів державної політики у сфері науки [3]. Зазначені положення кореспондують із нормами Книги IV Цивільного кодексу України, яка встановлює правовий режим об’єктів права інтелектуальної власності та визначає механізми набуття, здійснення, передачі й захисту майнових прав на результати творчої діяльності [4]. Саме інтелектуальна власність є центральним юридичним інструментом трансферу технологій, оскільки забезпечує правову визначеність та економічну цінність результатів наукових досліджень як об’єктів цивільного обороту.

У контексті європейської інтеграції особливої ваги набуває гармонізація національного законодавства з положеннями права ЄС, що регулюють сферу досліджень, технологічного розвитку та інновацій. Відповідно до ст. 179 ДФЄС метою Союзу є зміцнення його науково-технологічної бази шляхом формування Європейського дослідницького простору, у межах якого забезпечується вільний рух дослідників, наукових знань, технологій та інновацій [5]. Ст. 180 зазначеного Договору передбачає розвиток співробітництва між підприємствами, дослідницькими центрами та закладами вищої освіти, що спрямоване на підвищення рівня комерціалізації результатів досліджень і забезпечення конкурентоспроможності європейської економіки [5]. Таким чином, трансфер технологій у праві ЄС розглядається не як

ізолюваний правовий інститут, а як складник комплексної політики інноваційного розвитку та технологічної інтеграції.

Важливим елементом європейського правового механізму регулювання трансферу технологій є Регламент Комісії (ЄС) № 316/2014 від 21 березня 2014 р. щодо застосування ст. 101(3) ДФЄС до категорій угод про трансфер технологій (Technology Transfer Block Exemption Regulation, TTBER). Зазначений нормативний акт встановлює спеціальний правовий режим для ліцензійних угод щодо патентів, ноу-хау, програмного забезпечення та інших об’єктів права інтелектуальної власності, визначаючи межі допустимої поведінки учасників ринку технологій із точки зору конкурентного права [6]. Запровадження такого механізму спрямоване на забезпечення балансу між охороною виключних прав інтелектуальної власності та підтриманням ефективного конкурентного середовища, що визнається однією з фундаментальних передумов розвитку інноваційної економіки.

Подальша еволюція європейського підходу до регулювання трансферу технологій пов’язана з концепцією валоризації знань (knowledge valorisation), що знайшла нормативне відображення у Рекомендації Ради ЄС 2022/2415 від 2 грудня 2022 р. щодо керівних принципів валоризації знань (Council Recommendation (EU) 2022/2415 of 2 December 2022 on the guiding principles for knowledge valorisation) [7]. Зазначений документ закріплює сучасну парадигму використання результатів наукових досліджень, відповідно до якої ефективність наукової діяльності оцінюється не лише через створення нових знань, а й через їхнє практичне впровадження, соціально-економічний вплив та здатність генерувати інноваційну додану вартість. У цьому контексті ключового значення набуває функціонування офісів трансферу технологій, інноваційних хабів, центрів підтримки стартапів та інших інституцій, покликаних забезпечувати взаємодію між академічним сектором, бізнесом і державою.

Таким чином, адаптація законодавства України у сфері трансферу технологій до права ЄС має здійснюватися на засадах комплексної правової та інституційної модернізації, що охоплює гармонізацію нормативно-правової бази, імплементацію європейських механізмів управління інтелектуальною власністю, удосконалення інструментів комерціалізації результатів досліджень та розвиток інноваційної інфраструктури відповідно до сучасних стандартів Європейського дослідницького простору. Такий підхід сприятиме формуванню ефективної національної системи трансферу технологій і за-

безпечить інтеграцію України до єдиного європейського науково-технологічного простору.

Окремого наукового осмислення потребує конкурентно-правовий аспект адаптації законодавства України у сфері трансферу технологій до права ЄС. На відміну від традиційного підходу, за якого передача технологій розглядалася переважно крізь призму права інтелектуальної власності, сучасна європейська правова доктрина виходить із необхідності забезпечення балансу між охороною виключних майнових прав на результати інтелектуальної діяльності та підтриманням ефективного конкурентного середовища на ринку інновацій. Саме тому в праві ЄС трансфер технологій розглядається як складник конкурентної політики, спрямованої на стимулювання інновацій, поширення знань та недопущення монополізації технологічних ринків, що впливає з положень Регламенту Комісії (ЄС) № 316/2014 про застосування ст. 101(3) ДФЄС до категорій угод про трансфер технологій і Керівних принципів щодо застосування ст. 101 ДФЄС до угод про трансфер технологій (2024/С 101/02) [5; 8].

Конкурентно-правове регулювання трансферу технологій у ЄС ґрунтується на положеннях ст. 101 та 102 ДФЄС, які забороняють антиконкурентні узгоджені практики та зловживання домінуючим становищем на внутрішньому ринку ЄС [5]. Водночас законодавець ЄС визнає, що певні обмеження, які містяться в ліцензійних угодах щодо передачі технологій, можуть бути економічно виправданими та сприяти технологічному прогресу. З цією метою було прийнято Регламент Комісії (ЄС) № 316/2014 від 21 березня 2014 р. щодо застосування ст. 101(3) ДФЄС до категорій угод про трансфер технологій (TTBER), що визначає випадки, коли угоди про передачу технологій автоматично звільняються від заборони, встановленої ст. 101(1) ДФЄС [6].

Відповідно до ст. 1 Регламенту № 316/2014, під угодами про трансфер технологій розуміються ліцензійні договори щодо патентів, корисних моделей, програмного забезпечення, ноу-хау та інших прав інтелектуальної власності, укладені з метою виробництва товарів або надання послуг із використанням ліцензованої технології [6]. Водночас Регламент виходить із презумпції, що такі угоди здатні генерувати значні проінноваційні ефекти, оскільки забезпечують поширення технологічних знань між учасниками ринку, стимулюють інвестиції в наукові дослідження та сприяють підвищенню ефективності виробництва.

Особливого значення набувають положення Регламенту щодо так званих жорстких обмежень

(hardcore restrictions), які незалежно від ринкової частки сторін виключають можливість застосування режиму групового звільнення. До таких обмежень належать фіксація цін реалізації продукції, обмеження обсягів виробництва, розподіл ринків збуту між конкурентами та заборона використання власних технологічних розробок ліцензіатом після завершення строку дії договору [6]. Вказаний підхід демонструє прагнення європейського законодавця мінімізувати ризики використання механізмів трансферу технологій для прихованої координації конкурентної поведінки суб'єктів господарювання.

З позиції адаптації національного законодавства важливого значення набуває гармонізація зазначених положень із нормами Закону України “Про захист економічної конкуренції” від 11 січня 2001 р. № 2210-III. Так, ст. 6 встановлює загальну заборону антиконкурентних узгоджених дій суб'єктів господарювання, тоді як ст. 8 передбачає можливість надання дозволу на узгоджені дії в разі, якщо їхній позитивний ефект для суспільних інтересів переважає можливі негативні наслідки для конкуренції [9]. Зазначена конструкція концептуально відповідає положенням ст. 101(3) ДФЄС, однак в українському законодавстві досі відсутній спеціальний режим оцінки технологічних угод, аналогічний механізму TTBER, що створює додаткові ризики правової невизначеності для учасників інноваційної діяльності.

Водночас у сучасних умовах особливого значення набуває взаємозв'язок між правом інтелектуальної власності та конкурентним правом. У практиці Суду ЄС неодноразово наголошувалося, що саме по собі володіння виключними правами інтелектуальної власності не є порушенням конкурентного законодавства, однак способи реалізації таких прав можуть призводити до обмеження конкуренції та зловживання ринковою владою. Зокрема в справі Case C-418/01 IMS Health GmbH & Co. OHG v NDC Health GmbH Суд ЄС сформулював підхід, відповідно до якого відмова правовласника надати доступ до об'єкта інтелектуальної власності може визнаватися зловживанням домінуючим становищем лише за наявності виняткових обставин [10]. Аналогічні правові позиції були розвинені в справах Magill та Microsoft, які стали важливими орієнтирами для формування сучасної європейської політики у сфері ліцензування технологій.

У контексті євроінтеграційних процесів доцільним видається запровадження в Україні спеціального конкурентно-правового режиму оцінки угод про трансфер технологій, заснованого на положеннях Регламенту № 316/2014

та Керівних принципів Європейської Комісії щодо застосування статті 101 ДФЕС до угод про трансфер технологій (Guidelines on Technology Transfer Agreements, 2014/C 89/03). Такий підхід сприятиме підвищенню рівня правової визначеності для суб'єктів інноваційної діяльності, забезпеченню належного балансу між охороною прав інтелектуальної власності та розвитком конкуренції, а також створенню сприятливих умов для інтеграції національного ринку технологій до європейського інноваційного простору [8].

Адаптація законодавства України у сфері трансферу технологій до права ЄС є складником ширшого процесу правової інтеграції, спрямованого на формування сучасної моделі регулювання інноваційної діяльності, що заснована на принципах ефективної комерціалізації результатів наукових досліджень, розвитку інноваційних екосистем і забезпечення сталого технологічного розвитку. У сучасних умовах трансфер технологій розглядається не лише як механізм передачі прав на результати науково-технічної діяльності, а як комплексний правовий та інституційний інструмент забезпечення циркуляції знань, упровадження інновацій і підвищення конкурентоспроможності економіки.

Теоретико-правове осмислення процесів адаптації потребує врахування еволюції підходів до регулювання відносин у сфері створення, використання та поширення нових технологій. У праві ЄС трансфер технологій інтегрований до системи регулювання науково-дослідної діяльності, інноваційної політики, захисту прав інтелектуальної власності та конкурентних відносин. Такий підхід відображає сучасне розуміння інновацій як стратегічного ресурсу економічного розвитку та одного з ключових чинників забезпечення технологічного суверенітету держави.

Важливе значення для формування європейської моделі правового регулювання має концепція валоризації знань (knowledge valorisation), відповідно до якої результати наукових досліджень мають трансформуватися в економічну, соціальну та суспільну цінність шляхом їх практичного впровадження та поширення. У цьому контексті особливого значення набуває створення сприятливого правового середовища для взаємодії між науковими установами, закладами вищої освіти, бізнесом та інвестиційними структурами, а також розвиток механізмів підтримки інноваційного підприємництва й комерціалізації об'єктів права інтелектуальної власності.

Інституційний вимір адаптації охоплює формування ефективної системи суб'єктів, уповноважених забезпечувати функціонування меха-

нізмів трансферу технологій. Особлива роль у зазначених процесах належить офісам трансферу технологій, науковим паркам, інноваційним кластерам, центрам підтримки інновацій та іншим інституціям, діяльність яких спрямована на забезпечення взаємозв'язку між сферою генерації знань та сферою їхнього практичного використання. Розвиток таких інституцій створює передумови для підвищення ефективності використання результатів наукових досліджень та їхньої інтеграції у виробничі й суспільні процеси.

Самостійного значення набуває конкурентно-правовий аспект регулювання трансферу технологій. У сучасній європейській правовій доктрині передача технологій розглядається як інструмент стимулювання інноваційної діяльності за умови дотримання вимог конкурентного права та недопущення обмеження конкуренції на відповідних ринках. Такий підхід забезпечує збалансоване поєднання інтересів правовласників, суб'єктів господарювання та суспільства, сприяючи одночасно захисту прав інтелектуальної власності та поширенню інновацій.

У контексті євроінтеграційних процесів адаптація законодавства України у сфері трансферу технологій має розглядатися як системна модернізація нормативно-правових та інституційних механізмів управління інноваційною діяльністю. Її кінцевою метою є формування цілісного правового середовища, здатного забезпечити ефективне використання наукового потенціалу, розвиток технологічного підприємництва, залучення інвестицій у сферу досліджень та інновацій, а також інтеграцію України до Європейського дослідницького та інноваційного простору.

ВИСНОВКИ

Пропоноване дослідження дає змогу констатувати, що трансфер технологій є системоутворювальним елементом сучасної інноваційної економіки та ключовим правовим інструментом забезпечення технологічного розвитку держави в умовах становлення економіки знань. Встановлено, що європейська інтеграція України об'єктивно зумовлює необхідність комплексної адаптації національного законодавства у цій сфері до положень *acquis communautaire* ЄС, що є визначальним чинником підвищення ефективності інноваційної політики та забезпечення інтеграції до Європейського дослідницького простору.

Аналіз національної нормативно-правової бази засвідчує, що в Україні сформовано базові правові засади регулювання трансферу технологій, закріплені в спеціальному законі,

законодавстві про наукову та науково-технічну діяльність, а також у нормах Цивільного кодексу України щодо інтелектуальної власності. Водночас наявна модель характеризується фрагментарністю та міжгалузєвою розпорошеністю правового регулювання, що ускладнює формування єдиного, системно узгодженого механізму комерціалізації наукових результатів і знижує рівень правової визначеності для учасників інноваційних відносин.

Доведено, що право ЄС формує якісно іншу, інтегровану модель регулювання трансферу технологій, у межах якої поєднуються інструменти інноваційної, науково-дослідної та конкурентної політики. Особливістю європейського підходу є його орієнтація на ринкові механізми впровадження інновацій, розвиток інституційної інфраструктури (офіси трансферу технологій, інноваційні хаби), а також системне поєднання захисту прав інтелектуальної власності з вимогами забезпечення ефективної конкуренції.

З урахуванням викладеного матеріалу обґрунтовано, що подальша адаптація законодавства України у сфері трансферу технологій має здійснюватися на засадах комплексної гармонізації з правом ЄС з урахуванням імплементації конкурентно-правових механізмів регулювання технологічних угод, удосконалення інституційної інфраструктури інноваційної діяльності та підвищення ефективності правового режиму інтелектуальної власності. Реалізація таких заходів створить передумови для формування цілісної національної інноваційної системи.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони: Міжнародна угода від 27 черв. 2014 р. № 984_011. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
2. Про державне регулювання діяльності у сфері трансферу технологій: Закон України від 14 верес. 2006 р. № 143-V. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16>.
3. Про наукову і науково-технічну діяльність: Закон України від 26 листоп. 2015 р. № 848-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>.
4. Цивільний кодекс України: Кодекс України від 16 січ. 2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>.
5. Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU). Document 12012E/TXT. 26.10.2012. *European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>.
6. Commission Regulation (EU) No 316/2014 of 21 March 2014 (Technology Transfer Block Exemption Regulation). Document 32014R0316. 28.03.2014. *European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014R0316>.

7. Council Recommendation (EU) 2022/2415 of 2 December 2022 on the guiding principles for knowledge valorisation. Document 32022H2415. 14.12.2022. *European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2022/2415>.
8. Communication from the Commission – Guidelines on the application of Article 101 of the Treaty on the Functioning of the European Union to technology transfer agreements (2024/C 101/02). C 101. Document 52014XC0328(01). 22.03.2024. *Official Journal of the European Union*. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C_202505024.
9. Про захист економічної конкуренції: Закон України від 11 січ. 2001 р. № 2210-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>.
10. Case C-418/01 IMS Health GmbH & Co. OHG v NDC Health GmbH & Co. KG. Document 62001CJ0418. 29.04.2004. *European Court Reports*. 2004. P. I-5039-I-5075. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62001CJ0418>.

REFERENCES

1. (2014). Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropeiskym Soiuzom, Yevropeiskym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i ikhnimi derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony: Mizhnarodna uhoda vid 27 chervnia 2014 r. № 984_011 [Association Agreement between Ukraine, of the one part, and the European Union, the European Atomic Energy Community and their Member States, of the other part: International Agreement of June 27, 2014 No. 984_011]. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011. [in Ukr.].
2. Pro derzhavne rehuliuвання diialnosti u sferi transferu tekhnolohii: Zakon Ukrainy vid 14 veresnia 2006 r. № 143-V [On State Regulation of Activities in the Field of Technology Transfer: Law of Ukraine of September 14, 2006 No. 143-V]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/143-16>. [in Ukr.].
3. Pro naukovu i naukovo-tekhnichnu diialnist: Zakon Ukrainy vid 26 lystopada 2015 r. № 848-VIII [On Scientific and Scientific-Technical Activity: Law of Ukraine of November 26, 2015 No. 848-VIII]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/848-19>. [in Ukr.].
4. Tsyvilnyi kodeks Ukrainy: Kodeks Ukrainy vid 16 sichnia 2003 r. № 435-IV [Civil Code of Ukraine: Code of Ukraine dated January 16, 2003 No. 435-IV]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>. [in Ukr.].
5. (2012). Treaty on the Functioning of the European Union (TFEU) (Articles 179–180). Document 12012E/TXT. *European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:12012E/TXT>.
6. (2014). Commission Regulation (EU) No 316/2014 of 21 March 2014 (Technology Transfer Block Exemption Regulation). Document 32014R0316. *European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32014R0316>.
7. (2022). Council Recommendation (EU) 2022/2415 of 2 December 2022 on the guiding principles for knowledge valorisation. Document 32022H2415. *European Union*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reco/2022/2415>.
8. (2024). Communication from the Commission – Guidelines on the application of Article 101 of the Treaty on the Functioning of the European Union to technology transfer agreements (2024/C 101/02). C 101. Document 52014XC0328(01). *Official Journal*

- of the European Union. URL: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=OJ:C_202505024.
9. (2001). Pro zakhyst ekonomichnoi konkurentsii: Zakon Ukrainy vid 11 sichnia 2001 r. № 2210-III [On the Protection of Economic Competition: Law of Ukraine of January 11, 2001 No. 2210-III]. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2210-14>. [in Ukr.].

10. (2004). Case C-418/01 IMS Health GmbH & Co. OHG v. NDC Health GmbH & Co. KG. P. I-5039–I-5075. Document 62001CJ0418. *European Court Reports*. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:62001CJ0418>.

N. I. HORNOSTAI, Senior Researcher

O. Ye. MYKHALCHENKOVA, Senior Researcher

HARMONISATION OF LEGAL REGULATION OF TECHNOLOGY TRANSFER IN UKRAINE WITH THE EU ACQUIS: THEORETICAL, LEGAL, AND INSTITUTIONAL DIMENSIONS

Abstract. *This article presents a comprehensive theoretical, legal, and institutional analysis of the adaptation of Ukrainian legislation in the field of technology transfer to European Union law within the context of European integration processes and the formation of an innovative economy. The paper examines the regulatory foundations for the functioning of the technology transfer system in Ukraine, the peculiarities of harmonising national legislation with the EU acquis, and the impact of European approaches on the development of mechanisms for the commercialisation of research and development (R&D) results.*

The role of intellectual property rights, digitalisation, innovation infrastructure, and scientific and technological cooperation in ensuring effective technology transfer between the state, research institutions, higher education institutions, and the business sector is analysed. Particular attention is paid to the implementation of the provisions of the Association Agreement between Ukraine and the European Union, as well as European strategies in the field of innovation, research, and technological development.

As a result of the study, the key problems of adapting Ukrainian legislation in the field of technology transfer are identified, including the fragmentation of regulatory frameworks, an insufficient level of institutional coordination, the limits of commercialisation mechanisms for intellectual property subject matter, and a low level of integration between science and business. The need to improve the national model of technology transfer management in accordance with European standards of open science, the innovation ecosystem, and technological partnership is substantiated.

Directions for modernising Ukrainian legislation are proposed, taking into account the principles of legal certainty, technological neutrality, digital transformation, and the development of international scientific and technological cooperation. The practical value of the study lies in the possibility of using its results for the further improvement of state policy in the field of technology transfer, innovation activity, and Ukraine's integration into the European Research Area.

Keywords: *technology transfer, European Union law, innovation infrastructure, European Research Area, exclusive rights, intellectual property.*

ІНФОРМАЦІЯ ПРО АВТОРІВ

Горностай Наталія Ігорівна — с. н. с., ДНУ “Український інститут науково-технічної експертизи та інформації”; вул. Антоновича, 180, м. Київ, Україна, 03150; +38 (044) 521-00-34; gornostai@uintei.kiev.ua; ORCID: 0000-0003-0383-7132

Михальченкова Олена Євгенівна — с. н. с., ДНУ “Український інститут науково-технічної експертизи та інформації”; вул. Антоновича, 180, м. Київ, Україна, 03150; +38 (044) 521-09-81; eem@uintei.kiev.ua; ORCID: 0000-0001-7784-9668

INFORMATION ABOUT THE AUTHORS

Hornostai N. I. — Senior Researcher, Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information; 180, Antonovych Str., Kyiv, Ukraine, 03150; +38 (044) 521-00-34; gornostai@uintei.kiev.ua; ORCID: 0000-0003-0383-7132

Mykhalchenkova O. Ye. — Senior Researcher, Ukrainian Institute of Scientific and Technical Expertise and Information; 180, Antonovych Str., Kyiv, Ukraine, 03150; +38 (044) 521-09-81; eem@uintei.kiev.ua; ORCID: 0000-0001-7784-9668

Надійшла до редакції 10.06.2026

Прийнята до друку 03.08.2026

Опубліковано 30.09.2026

